

Vergaderjaar 2020–2021

35 630

Initiatiefnota van de leden Van Aalst en Helder «Geen plaats voor geweld in het openbaar vervoer»

Nr. 2

INITIATIEFNOTA

1. Inleiding

Nederland heeft de afgelopen periode te maken gehad met een flink aantal heftige geweldsincidenten in het openbaar vervoer. Het zijn trieste voorbeelden van een trend die al lange tijd aan de gang is, namelijk dat de Nederlandse samenleving haar grip verliest op de orde in het openbaar vervoer. De daders van deze overlast en geweldplegingen zijn veelal niet-westerse allochtonen en voelen zich onaantastbaar vanwege het slappe optreden van de overheid. De initiatiefnemers willen hier een einde aan maken door in deze initiatiefnota met voorstellen te komen om daadkrachtig te kunnen optreden tegen geweld in het openbaar vervoer. Want in Nederland moet er voor geweld in het openbaar vervoer geen plaats zijn.

2. Aanleiding en doel

2.1 Definitie van geweld in het openbaar vervoer

Recent vroegen buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) in het openbaar vervoer aandacht voor de aanwezigheid van steekwapens in de trein. In een brandbrief vragen de BOA's opnieuw om uitbreiding van de uitrusting met een wapenstok.¹ Ook wordt gewezen op een toename van agressie in het openbaar vervoer en op de lange wachttijden op bijstand van de politie. Ook buschauffeurs raken steeds meer gefrustreerd over de manier waarop geweldplegers hun gang lijken te kunnen gaan. De impact van intimidatie en geweld jegens het personeel in het openbaar vervoer is groot. Het verpest niet alleen het werkplezier, maar laat ook dikwijls langdurige psychologische schade achter.

¹ <https://www.trouw.nl/binnenland/boa-s-slaan-alarm-om-messen-en-toenemende-agressie-in-de-trein-het-zijn-meestal-jonge-gassies-b56fe052/>

2.2 Doel initiatiefnota

De initiatiefnemers komen in deze initiatiefnota met extra voorstellen die eraan moeten bijdragen een einde te maken aan geweld in het openbaar vervoer. De initiatiefnemers richten zich hierbij op voorstellen die een afschrikwekkende werking hebben op overlastgevers, de veiligheid van het personeel in het openbaar vervoer vergroten en overlastgevers uit het openbaar vervoer weren.

3. Schets van de problemen van geweld in het openbaar vervoer

De initiatiefnemers hebben in de initiatiefnota uitgebreid aandacht voor de vele soorten vormen van geweld in het openbaar vervoer. Dit verschilt van verbale agressie naar medepassagiers tot fysiek geweld tegen OV-personeel. Door het benoemen van deze harde realiteit willen de initiatiefnemers daarnaast bewerkstelligen dat het OV-personeel dat nu aan de bel trekt zich gehoord voelt door de politiek.

4. De voorgestelde oplossingen voor geweld in het openbaar vervoer

De initiatiefnemers zijn van mening dat de door de overheid gevolgde aanpak van de-escalerend optreden niet het juiste effect heeft. Agressieve geweldplegers worden hierdoor gesterkt in hun overtuiging dat ze alles kunnen maken, zonder dat daar harde consequenties tegenover staan. De initiatiefnemers willen daarom radicaal breken met deze aanpak en brengen daarom de volgende voorstellen in om te werken aan een hardere bestrijding van geweld in het openbaar vervoer.

4.1 Harde aanpak door BOA's te bewapenen met een wapenstok

Wanneer iemand in het openbaar vervoer zich agressief opstelt jegens het OV-personeel, staat dit personeel met lege handen. Zoals recent is gebleken, dragen veel van deze overlastplegers messen of andere wapens. Het is daarom voor de veiligheid van de BOA's van belang dat zij zich tegen deze agressie kunnen verweren. Daar is de wapenstok een goed middel voor. De BOA Openbaar Vervoer kan op grond van de Beleidsregels Buitengewoon Opsporingsambtenaar² beschikken over handboeien en/of wapenstok. Dat betekent dat er van enige wettelijke beperking inzake toekennen géén sprake is. De initiatiefnemers willen deze stap gerealiseerd zien. Daarnaast zal optreden met de wapenstok ervoor zorgen dat overlastgevers en geweldplegers directe consequenties ervaren van hun gedrag.

4.2 Permanente politieposten op de grote stations

Politieposten op stations zijn de laatste jaren steeds meer verdwenen of uitgekleeft. Het gevolg daarvan is dat het ingrijpen door de politie wordt bemoeilijkt en de samenwerking tussen BOA's en de politie lastiger wordt. Daardoor duurt het langer voordat overlastgevers en geweldplegers kunnen worden overgedragen aan de politie, wat volgens de initiatiefnemers een zeer slechte ontwikkeling is. De initiatiefnemers stellen daarom voor op de grote stations, zoals o.a. Amsterdam Centraal, Utrecht Centraal, Den Haag Centraal en Zwolle, weer een permanente politiepost te vestigen.

² Stcrt. 2017, 36058, zoals laatstelijk gewijzigd door Stcrt. 2020, 39094.

4.3 Een landelijk reisverbod door middel van het snelrecht

Een grote frustratie van medewerkers in het openbaar vervoer is dat dezelfde overlastgevers keer op keer weer het openbaar vervoer kunnen instappen. De regering onderzoekt de mogelijkheid van een landelijk reisverbod naar aanleiding van de motie Van Aalst, maar dit duurt zeer lang.³ De initiatiefnemers zijn echter van mening dat er vanwege de recente ontwikkelingen wel haast moet worden gemaakt. Daarom moet een landelijk reisverbod voor het gehele openbaar vervoer, over alle soorten en alle vervoerders, zo snel mogelijk kunnen worden opgelegd. Hiermee willen de initiatiefnemers het personeel en de reiziger beschermen tegen overlastplegers die keer op keer de fout in gaan. Voor een snelle afhandeling hiervoor moet het snelrecht van toepassing kunnen zijn.

4.4 Snel straffen door het toepassen van de ZSM-aanpak

Overlastgevers en geweldplegers moeten naast het krijgen van een landelijk reisverbod ook zo snel mogelijk een passende straf krijgen opgelegd. De initiatiefnemers vinden het belangrijk dat overlastgevers en geweldplegers de consequenties van hun wangedrag direct merken en staan daarom een effectief lik-op-stukbeleid voor. Om hieraan uitvoering te geven stellen de initiatiefnemers voor om waar mogelijk de al bestaande ZSM-aanpak voor afhandeling van veelvoorkomende criminaliteit toe te passen op overlast- en geweldsincidenten in het openbaar vervoer.⁴

5. Financiële paragraaf

In deze initiatiefnota worden meerderen voorstellen gedaan op het gebied van handhaving, inzet van politie en snelrecht. Meer handhaving kan zowel meer financiële middelen kosten als dat het meer financiële middelen oplevert. Dit vanwege de inkomsten die hoger worden doordat overlastgevers en geweldplegers worden beboet. De regering stelt bovendien budget ter beschikking voor sociale veiligheid in het openbaar vervoer. Voor het begrotingsjaar 2021 is dat 2 miljoen euro.⁵ Deze financiële middelen kunnen worden aangewend voor de financiering van de voorstellen in deze initiatiefnota. Daarnaast kan er een beroep worden gedaan op de provincies en gemeenten om, vanuit hun eigen belang en begroting, bij te dragen aan de financiering van de voorstellen.

6. Beslispunten

Om daadkrachtig op te treden tegen geweld in het openbaar vervoer en zo de veiligheid van de reiziger en het OV-personeel te waarborgen wordt de Kamer gevraagd in te stemmen om de regering te verzoeken de volgende aanpak uit te werken:

1. Het gezag en de veiligheid van BOA's in het openbaar vervoer vergroten door BOA's te bewapenen met een wapenstok;
2. Een betere opvolging van incidenten bewerkstelligen door het realiseren van permanente politieposten op de grote stations;

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z05747&did=2020D12032

⁴ <https://www.politie.nl/themas/zsm-aanpak-voor-de-afhandeling-van-veelvoorkomende-criminaliteit.html>

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2020Z15358&dossier=35570-XII>

3. Overlastgevers en geweldplegers uit het openbaar vervoer weren door het opleggen van een landelijk reisverbod door middel van het snelrecht;
4. Overlastgevers en geweldplegers snel straffen door de ZSM-aanpak voor de afhandeling van veelvoorkomende criminaliteit toe te passen.

Van Aalst
Helder